

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS
2006 m. birželio 29 d.*

Byloje C-289/04 P

dėl 2004 m. birželio 30 d. pagal Teisingumo Teismo statuto 56 straipsnį pateikto apeliacinio skundo

Showa Denko KK, įsteigta Tokijoje (Japonija), atstovaujama *advocaten* M. Dolmans ir P. Werdmuller bei *solicitor* J. Temple-Lang,

apeliantė,

dalyvaujant kitoms proceso šalims:

Europos Bendrijų Komisijai, atstovaujamai P. Hellström ir H. Gading, nurodžiusiai adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

atsakovei pirmojoje instancijoje,

* Proceso kalba: anglų.

Tokai Carbon Co. Ltd, įsteigtai Tokijuje,

SGL Carbon AG, įsteigtai Vysbadene (Vokietija),

Nippon Carbon Co. Ltd, įsteigtai Tokijuje,

GrafTech International Ltd, buvusi *UCAR International Inc.*, įsteigtai Vilmingtone (Jungtinės Amerikos Valstijos),

SEC Corp., įsteigtai Amagasakije (Japonija),

The Carbide/Graphite Group Inc., įsteigtai Pitsburge (Jungtinės Amerikos Valstijos),

ieškovėms pirmojoje instancijoje,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas C. W. A. Timmermans, teisėjai R. Silva de Lapuerta (pranešėja), P. Kūris, G. Arestis ir J. Klučka,

generalinis advokatas L. A. Geelhoed,
posėdžio sekretorė K. Sztranc, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2005 m. rugsėjo 15 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2006 m. sausio 19 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- ¹ Apeliaciniu skundu *Showa Denko KK* (toliau – SDK) prašo iš dalies panaikinti 2004 m. balandžio 29 d. Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo sprendimą *Tokai Carbon ir kt. prieš Komisiją* (T-236/01, T-239/01, T-244/01–T-246/01, T-251/01 ir T-252/01, Rink. p. II-1181, toliau – skundžiamas sprendimas), nustatantį 10 440 000 eurų baudą, kuri apeliantei paskirta 2001 m. liepos 18 d. Komisijos sprendimu 2002/271/EB, susijusiu su EB 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra – Byla COMP/E-1/36.490 – Grafito elektrodai (OL L 10, 2002, p. 1, toliau – ginčijamas sprendimas).

Teisinis pagrindas

Reglamentas Nr. 17

- 2 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamento Nr. 17 Pirmojo reglamento, įgyvendinančio Sutarties 85 ir 86 straipsnius (OL 13, 1962, p. 204, toliau – Reglamentas Nr. 17), 15 straipsnis numato:

„1. Komisija gali priimti sprendimą taikyti įmonėms arba įmonių asociacijoms baudas nuo 100 iki 5 000 apskaitos vienetų, jeigu tyčia arba dėl neatsargumo:

<...>

- b) atsakydamos į 11 straipsnio 3 arba 5 dalyse nurodytą prašymą jos pateikia neteisingą informaciją <...>

<...>

2. Komisija gali priimti sprendimą taikyti įmonėms arba įmonių asociacijoms baudas nuo 1 000 iki 1 000 000 apskaitos vienetų arba didesnes, bet ne didesnes kaip

10 % kiekvienos iš pažeidime dalyvaujančių įmonių praėjusių verslo metų metinės apyvartos, jeigu tyčia arba dėl neatsargumo:

a) jos pažeidžia Sutarties (81) straipsnio 1 dalį arba (82) straipsnį <...>

<...>

Nustatant baudos dydį, atsižvelgiama į pažeidimo sunkumą ir trukmę.

<...>“

Gairės

- 3 Europos Bendrijų Komisijos pranešimo „Baudų, skiriamų pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį ir EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalį, nustatymo metodo gairės“ (OL C 9, 1998, p. 3, toliau – gairės) preambulėje nustatyta:

„Čia aprašyti principai turėtų užtikrinti Komisijos sprendimų skaidrumą bei nešališkumą įmonių ir Teisingumo Teismo požiūriu, kartu išlaikant atitinkamų teisės aktų įtvirtintą Komisijos diskreciją nustatyti baudas iki 10 % bendrosios

įmonės apyvartos. Vis dėlto šia diskrecija turi būti naudojama laikantis nuoseklios ir nediskriminuojančios politikos, suderinamos su baudmės už konkurencijos taisyklių pažeidimus tikslais.

Naujasis baudos dydžio nustatymo metodas bus grindžiamas toliau aprašyta schema, paremta pagrindine baudos suma, kuri gali būti didinama dėl sunkinančių aplinkybių arba mažinama dėl lengvinančių aplinkybių.“

Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija

- 4 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) Protokolo N. 7 4 straipsnis nustato:

„Teisė nebūti dukart teisiamam ar nubaustam už tą patį nusikaltimą

Niekas negali būti antrą kartą persekiojamas ar baudžiamas tos pačios valstybės institucijų už nusikaltimą, dėl kurio jis jau buvo išteisintas arba nuteistas galutiniu nuosprendžiu pagal tos valstybės įstatymus ir baudžiamąjį procesą.

Ankstesnės dalies nuostatos nedraudžia atnaujinti bylos proceso pagal tos valstybės įstatymus ir baudžiamąjį procesą tuo atveju, kai iškyla nauji ar naujai paaiškėję faktai, ar nustatomos esminės ankstesnio proceso klaidos, galėjusios turėti reikšmės bylos baigčiai.

Neleidžiama nukrypti nuo šio straipsnio įsipareigojimų remiantis Konvencijos 15 straipsniu.“

Faktinės ginčo aplinkybės ir ginčijamas sprendimas

- 5 Skundžiamame sprendime Pirmosios instancijos teismas taip išdėstė faktines aplinkybes, kuriomis remiantis buvo pareikštas ieškinys:

„1. Sprendimu 2002/271/EB <...> Komisija konstatavo įvairių įmonių susitarimus ir suderintus veiksmus EB 81 straipsnio 1 dalies ir (1992 m. gegužės 2 d.) Europos ekonominės erdvės susitarimo 53 straipsnio 1 dalies prasme (OL L 1, 1994, p. 3, toliau – EEE susitarimas) grafito elektrodų sektoriuje.

2. Grafito elektrodai iš esmės yra naudojami elektros lanko krosnyse plieno gamybai. Plieno gamybą, naudojant šias krosnis, iš esmės sudaro perdirbimo procesas, kurio metu plieno laužas perdirbamas į naują plieną, skirtingai nei klasikinę plieno gamybą iš geležies rūdos, naudojant deguonies aukštakrosnes. Įprastinėje krosnyje nauji elektrodai yra sugrupuoti į iš trijų elektrodų sudarytas kolonas ir naudojami metalo laužui lydėti. Dėl intensyvaus lydymosi proceso

vienas elektrodas sunaudojamas maždaug per aštuonias valandas. Pagaminti vieną elektrodą užima apie du mėnesius. Joks kitas produktas negali pakeisti grafito elektrodų šiame gamybos procese.

3. Grafito elektrodų paklausa yra tiesiogiai susijusi su plieno gamyba elektros lanko krosnyse. Pagrindiniai klientai yra plieno gamintojai, kurių užsakymai sudaro 85 % visų užsakymų. 1998 m. bendra pasaulinė plieno gamyba pasiekė 800 mln. tonų, iš kurių 280 mln. tonų buvo pagaminta elektros lanko krosnyse <...>.

<...>

5. Devintajame dešimtmetyje technologiniai pagerinimai leido labai sumažinti elektrodų sunaudojimą pagaminti plieno tonai. Šiuo laikotarpiu visa plieno gamybos pramonė patyrė didelių persitvarkymų. Elektrodų paklausos sumažėjimas lėmė pasaulinės elektrodų pramonės persitvarkymą. Buvo uždaryta daug gamyklų.
6. 2001 m. devyni Vakarų gamintojai aprūpino Europos rinką grafito elektrodais: <...>.
7. 1997 m. birželio 5 d. Komisijos pareigūnai be įspėjimo, taikydami Reglamento Nr. 17 <...> 14 straipsnio 3 dalį vienu metu pradėjo patikrinimą (kai kurių grafito elektrodų gamintojų) patalpose <...>.

8. Tą pačią dieną *Federal Bureau of Investigation* (FBI) pareigūnai Jungtinėse Amerikos Valstijose (toliau – JAV) pradėjo kratas kai kurių gamintojų patalpose. Po šių kratų <...> SDK <...> buvo pradėtas baudžiamasis persekiojimas dėl nusikalstamo kartelio. Visi kaltinamieji prisipažino kaltais dėl visų jiems inkriminuojamų kaltinimų ir sutiko mokėti tokias nustatytas baudas: SDK – 32,5 mln. JAV dolerių (USD) <...>.

<...>

10. JAV SDK <...> pirkėjų grupės vardu buvo pradėti procesai dėl trigubos žalos atlyginimo ir palūkanų (*triple damages*).
11. <...> 1998 m. birželio mėn. Kanados plieno gamintojai <...> SDK pareiškė civilinius ieškinius dėl nusikalstamo kartelio.
12. 2000 m. sausio 24 d. Komisija apkaltintoms įmonėms išsiuntė pranešimą apie kaltinimus. Administracinė procedūra buvo užbaigta 2001 m. liepos 18 d. priėmus (ginčijamą) sprendimą, kuriuo įmonės ieškovės <...> buvo apkaltintos pasauliniu lygiu nustačiusios kainas bei pasidalijusios nacionalines ir regionines nagrinėjamo produkto rinkas pagal „vietos gamintojo“ principą: <...> SDK <...> (buvo atsakinga) už Japoniją ir tam tikras Tolimųjų Rytų dalis <...>.
13. Pagal tą patį (ginčijamą) sprendimą pagrindiniai kartelio principai buvo šie:

— grafito elektrodų kainos turėjo būti nustatomos pasauliniu lygiu,

- sprendimus dėl kiekvienos bendrovės kainų turėjo priimti tik prezidentas ar generaliniai direktoriai,

- „vietos gamintojas“ turėjo nustatyti rinkos kainą savo „teritorijoje“, o kiti gamintojai turėjo jos „laikytis“,

- ne vietos“ rinkose, tai yra rinkose, kuriose nebuvo nė vieno „vietos“ gamintojo, kainos nustatomos bendru susitarimu,

- „ne vietos“ gamintojai negalėjo agresyviai konkuruoti ir turėjo pasitraukti iš kitiems priklausančių „vietos“ rinkų,

- gamybos apimtys neturėjo didėti (Japonijos gamintojai turėjo mažinti savo gamybos apimtį),

- nebuvo galima perduoti jokių technologijų karteliui nepriklausantiems gamintojams.

14. (Ginčijamame) sprendime nurodoma, kad minėti pagrindiniai principai buvo nustatyti kartelio susirinkimuose, kurie vyko įvairiais lygiais: „vadovų“ susirinkimai, „darbo“ susirinkimai, Europos gamintojų grupės susirinkimai (be Japonijos įmonių), nacionaliniai ar regioniniai susirinkimai, skirti specialioms rinkoms ir dvišaliams kontaktams tarp įmonių.

<...>

16. Remdamasi nustatytomis faktinėmis aplinkybėmis ir (ginčijamame) sprendime pateiktais teisiniais vertinimais, Komisija karteliu apkaltintoms įmonėms nustatė baudas, kurios buvo apskaičiuotos pagal metodą, nurodytą baudų nustatymo remiantis Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalimi ir EAPB Sutarties 65 straipsnio 5 dalimi <...> gairėse bei pranešime dėl baudų neskyrimo ar sumažinimo kartelių bylose <...>.

17. Sprendimo rezoliucinės dalies 3 straipsnis nustato tokias baudas:

<...>

SDK: 17,4 milijono eurų;

<...>

18. Rezoliucinės dalies 4 straipsnis įpareigoja atitinkamas įmones sumokėti baudas per tris mėnesius nuo pranešimo apie (ginčijamą) sprendimą gavimo dienos, priešingu atveju skaičiuojant 8,04 % delspinigius.

Procesas Pirmosios instancijos teisme ir skundžiamas sprendimas

- 6 SDK ir kitos įmonės, kurioms buvo skirtas ginčijamas sprendimas, Pirmosios instancijos teismui pateikė ieškinį dėl minėto sprendimo panaikinimo.
- 7 Skundžiamu sprendimu Pirmosios instancijos teismas, be kita ko, nusprendė:

„<...>

4) Byloje T-245/01 *Showa Denko prieš Komisiją*:

— Nustatyti 10 440 000 eurų baudos, ieškovei paskirtos Sprendimo 2002/271 3 straipsniu, sumą,

— atmesti likusią ieškinio dalį.

<...>“

Šalių reikalavimai Teisingumo Teisme

8 SDK Teisingumo Teismo prašo:

- iš dalies panaikinti skundžiamą sprendimą,
- sumažinti apeliantei skirtą baudą iki 6 960 000 eurų ar iki tokios sumos, kurią Teisingumo Teismas savo nuožiūra manys esant tinkamą,
- imtis kitų priemonių, kurias Teisingumo Teismas manys esant tinkamas,
- priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

9 Komisija Teisingumo Teismo prašo:

- atmesti apeliacinį skundą,
- priteisti iš apeliančės bylinėjimosi išlaidas.

Dėl apeliacinio skundo

- 10 SDK nurodo keturis pagrindus savo apeliaciniam skundai pagrįsti, t. y. klaidingą pasauline apyvarta pagrįsto „atgrasantį poveikį padidinančio veiksnio“ pritaikymą, klaidingą kriterijų, susijusių su „atgrasantį poveikį padidinančio veiksnio“ nustatymu, taikymą, teisės klaidą ir motyvacijos nebuvimą atsižvelgimo į baudas ir pareigas klausimu, apeliantei nustatytas trečiosiose valstybėse, taip pat apeliančės pagrindinių teisių, susijusių su teise į teisingą bylos nagrinėjimą, pažeidimą.

Dėl pirmojo pagrindo, susijusio su pasauline apyvarta pagrįsto „atgrasantį poveikį padidinančio veiksnio“ taikymu

Šalių argumentai

- 11 SDK nurodo, kad Komisija, nustatydamą trijų kategorijų pagrindines baudas, kurias ketino skirti nagrinėjamoms įmonėms, jau atsižvelgė į įmonės dydį bei jos pasaulinę apyvartą, o ne apyvartą iš prekių, dėl kurių buvo sudarytas kartelio dalyvių susitarimas. Todėl šiais veiksniais negalima buvo pateisinti papildomo specifinio baudos padidinimo. Be to, „atgrasantį poveikį padidinantis veiksnys“ gali būti taikomas tik siekiant atgrasyti.
- 12 SDK mano, kad skundžiamo sprendimo 241, 242 ir 370 punktuose Pirmosios instancijos teismas nenurodė teorijos, pagal kurią apskaičiuojant „atgrasantį poveikį padidinantį veiksnį“ turi būti atsižvelgta į pasaulinę apyvartą, o ne į tą, kuriai turėjo

įtakos įmonių susitarimai. Pirmosios instancijos teismas pateikė samprotavimų, kurių nėra gairėse ir kurių nė vienas nesusijęs su atgrasančiu veiksmu.

- 13 Komisija nurodo, kad skundžiamo sprendimo 241 ir 242 punktuose Pirmosios instancijos teismas teisingai nusprendė, kad apeliantei skirta bauda galėjo būti pagrįsta jos pasauline apyvarta.
- 14 Komisija primena, kad Pirmosios instancijos teismas nusprendė, jog didelės įmonės paprastai turi didelių ekonominių išteklių bei geresnių konkurencijos teisės žinių nei mažesnės įmonės. Todėl Pirmosios instancijos teismas taikė taisyklę, pagal kurią už pažeidimą, kurį padarė didesnių finansinių išteklių turinti įmonė, iš principo gali būti baudžiama proporcingai didesne bauda nei ta, kuri paskirta toki patį pažeidimą padariusiai, tačiau tokių išteklių neturinčiai įmonei.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 15 Pirmiausia reikia pabrėžti, kaip tą padarė generalinis advokatas savo išvados 24 ir 34 punktuose, jog Komisija į pasaulinę apyvartą atsižvelgė tik tam, kad nustatytų „atgrasantį poveikį padidinantį veiksni“. O nustatydamą pagrindinę baudą, Komisija atsižvelgė tik į prekių, dėl kurių sudarytas kartelis, pasaulinę apyvartą.

- 16 Kalbant apie „atgrasymo“ sąvoką, reikia priminti, jog tai yra vienas iš veiksnių, į kurią reikia atsižvelgti apskaičiuojant baudą. Iš tikrųjų iš nusistovėjusios teismo praktikos (žr., be kita ko, 1983 m. birželio 7 d. Sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją*, 100/80–103/80, Rink. p. 1825, 105 ir 106 punktus) aišku, kad už EB 81 straipsnio pažeidimus paskirtų baudų, kurias numato Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalis, tikslas – nubausti už neteisėtus veiksmus atitinkamas įmones, taip pat atgrasyti tiek šias įmones, tiek kitus ūkio subjektus nuo Bendrijos konkurencijos teisės taisyklių pažeidimo ateityje. Apskaičiuodama baudą Komisija gali atsižvelgti, be kita ko, į atitinkamos įmonės dydį bei ekonominę galią (žr. minėto sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 119–121 punktus).
- 17 Reikia pridurti, kaip tai padarė Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 239 punkte, kad Teisingumo Teismas ypač pabrėžė, jog nustatant baudą labai svarbu atsižvelgti į kiekvienos kartelį sudarančios įmonės bendrą apyvartą (žr. šiuo klausimu 2000 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Sarrió prieš Komisiją*, C-291/98 P, Rink. p. I-9991, 85 ir 86 punktus bei 2005 m. liepos 14 d. Sprendimo *Acerinox prieš Komisiją*, C-57/02 P, Rink. p. I-6689, 74 ir 75 punktus).
- 18 Šiomis aplinkybėmis skundžiamo sprendimo 241 punkte Pirmosios instancijos teismas galėjo pagrįstai manyti, jog apelianė dėl turimos bendros „didžiulės“ apyvartos kitų kartelio narių atžvilgiu lengviau sutelktų reikalingas lėšas baudai sumokėti, o tai, siekiant, kad bauda būtų pakankamai atgrasanti, pateisina padidinančio veiksnio taikymą.
- 19 Todėl pirmasis SDK apeliacinio skundo pagrindas turi būti atmestas.

Dėl antrojo pagrindo, susijusio su „atgrasantį poveikį padidinančio veiksnio“ taikymo kriterijais

- 20 SDK mano, kad Pirmosios instancijos teismas nenurodė jokie tinkamo kriterijaus, galinčio pateisinti tokį „atgrasantį poveikį padidinančio veiksnio“ taikymą apeliantei. Šis antrasis pagrindas yra padalytas į keturias dalis.

Pirmoji dalis: baudų padidinimo kriterijai

— Šalių argumentai

- 21 SDK nurodo, kad baudos atgrasymo tikslais turėjo būti didinamos saikingai ir tik dėl tinkamų motyvų. Iš tikrųjų šioje byloje yra aplinkybių, kurios pateisintų mažesnę nei skirtoji baudą.
- 22 Komisija pabrėžia, kad baudos atgrasančio poveikio ir galimybės taikyti padidinantį veiksni tikslas pirmiausia yra sukliudyti įmonėms ateityje pažeisti konkurencijos teisės taisykles. Todėl baudos atgrasantis pobūdis negali būti nustatomas tik remiantis išskirtine atitinkamos įmonės padėtimi.

— Teisingumo Teismo vertinimas

- 23 Reikia pažymėti, kad, kaip matyti iš nusistovėjusios teismo praktikos ir generalinio advokato išvados (žr. išvados 53–55 punktus), įmonei skirta bauda gali būti apskaičiuota atsižvelgiant į atgrasantį veiksnių ir kad šis veiksnys vertinamas atsižvelgiant į daugelį faktorių, o ne tik į išskirtinę atitinkamos įmonės padėtį.
- 24 Todėl Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 241–243 punktuose nepadarydamas teisės klaidos įvertino kriterijus, kurių pagrindu Komisija nustatė „atgrasantį poveikį padidinantį veiksnių“, kuris turėjo įtakos apeliantei paskirtai baudai.
- 25 Todėl reikia atmesti pirmą šio pagrindo dalį.

Antra dalis: įmonės „išskyrimas“ siekiant „atgrasymo“

— Šalių argumentai

- 26 SDK mano, kad Pirmosios instancijos teismas nenurodė aplinkybių, leidžiančių išskirti apeliantę iš kitų kartelio dalyvių, siekiant padidinti baudą atgrasymo tikslais. Iš tikrųjų būtinybė išskirti vieną įmonę siekiant tokio tikslo turi būti vertinama atsižvelgiant į jos konkretų elgesį, o ne dydį.

27 Komisija pažymi, kad Pirmosios instancijos teismas teisingai atsižvelgė į apeliančės savybes nustatydamas atgrasančią baudą. Šiuo atveju atitinkamos įmonės dydis ir galia yra tinkamos atsižvelgti aplinkybės.

— Teisingumo Teismo vertinimas

28 Pirmiausia reikia priminti, kad iš skundžiamo sprendimo 241–247 punktų teisės požiūriu pakankamai akivaizdu, jog vertindama baudos padidinimą atgrasymo tikslais Komisija atsižvelgė į apeliantei būdingas aplinkybes.

29 Taip pat reikia pabrėžti, jog, kaip matyti iš Teisingumo Teismo praktikos, atitinkamos įmonės dydis yra vienas iš veiksnių, į kuriuos galima atsižvelgti siekiant apskaičiuoti baudą ir dėl to – nustatyti „atgrasantį poveikį padidinantį veiksnį“ (žr., be kita ko, šio sprendimo 16 punkte minėtą sprendimą *Musique Diffusion ir kt. prieš Komisiją* bei 2005 m. birželio 28 d. Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ir C-213/02 P, Rink. p. I-5425, 242 ir 243 punktus).

30 Todėl Pirmosios instancijos teismas nepadarė teisės klaidos, skundžiamo sprendimo 242 punkte nuspręsdamas, kad apeliančė nurodė hipotetinio pobūdžio bei per daug neapibrėžtus kriterijus, kad galima būtų atlikti veiksmingą finansinių išteklių vertinimą, teigdama, kad paskirta bauda siekiama tik atlyginti padarytą žalą laisvai konkurencijai ir kad šiuo tikslu reikia įvertinti tikimybę atskleisti kartelį bei jo narių pelną, kurį tikėtasi gauti.

31 Todėl apeliacinio skundo antrojo pagrindo antra dalis turi būti atmesta.

Trečia dalis: pritaikyto „atgrasantį poveikį padidinančio veiksnio“ šališkas ir nepateisinamas pobūdis

— Šalių argumentai

32 SDK pastebi, kad ekonominė atgrasymo analizė patvirtina, jog pritaikytas „atgrasantį poveikį padidinantis veiksnys“ yra šališkas ir nepateisinamas. Iš tikrųjų, nors baudos padidinimas yra pateisinamas atgrasymo tikslais, tokio tikslo siekianti bauda turi būti apskaičiuota pagal pelną ar naudą, kurią atitinkama įmonė tikėjosi gauti iš pažeidimo, jei neteisėtas elgesys nebūtų buvęs atskleistas, ir atsižvelgiant į tokio atskleidimo tikimybę.

33 SDK manymu, Pirmosios instancijos teismas neatsižvelgė į tai, kad stambiosios, daug produktų gaminančios įmonės, nežiūrint to, ar jos turi „finansinę galią“, ar ne, nėra jautrios baudoms mažiau nei vieną produktą gaminančios bendrovės. Iš tikrųjų ekonomikos teorija tvirtina, jog stambiosios įmonės tiek pat suinteresuotos maksimaliu jų teisinės atsakomybės bei kitų išlaidų sumažinimu kiek ir mažesnės įmonės. Todėl „atgrasantį poveikį padidinantis veiksnys“ gali būti pateisinamas tik dėl realaus ir įrodyto atitinkamos įmonės elgesio. Tačiau SDK aktyviai nedalyvavo kartelyje ir nerengė jokios strategijos dėl konkurencijos panaikinimo atitinkamame sektoriuje.

34 Komisija nurodo, kad apeliančios argumentai yra nepagrįsti ir kad įmonės elgesys yra veiksnys, į kurį, kaip į sunkinančią ar lengvinančią aplinkybę, reikia atsižvelgti vėlesniame baudų nustatymo etape.

35 Komisija mano, kad Pirmosios instancijos teismas teisingai įrodė, jog pelnas, kurį tikėtasi gauti iš pažeidimo, ir pažeidimo atskleidimo tikimybė yra per daug nekonkrečios bei spekuliatyvios aplinkybės, kad jų pagrindu būtų galima nustatyti „atgrasantį poveikį padidinančių veiksnį“.

— Teisingumo Teismo vertinimas

36 Reikia priminti, jog pagal nusistovėjusią teismo praktiką Komisija turi labai plačią diskreciją rinkdamasi veiksnius, į kuriuos turi atsižvelgti nustatydamą baudas, kaip antai, be kita ko, konkrečios bylos aplinkybės, jos kontekstas bei baudų atgrasantis poveikis, ir nėra reikalo numatyti privalomą ar baigtinį kriterijų, į kuriuos būtinai reikia atsižvelgti, sąrašą (žr., be kita ko, 1996 m. kovo 25 d. Nutarties *SPO ir kt. prieš Komisiją*, C-137/95 P, Rink. p. I-1611, 54 punktą ir 1997 m. liepos 17 d. Sprendimo *Ferriere Nord prieš Komisiją*, C-219/95 P, Rink. p. I-4411, 33 punktą).

37 Be kita ko, kalbant apie apeliančės argumentą, pagal kurią negalima pateisinti „atgrasantį poveikį padidinančio veiksnio“ taikymo, nes ji aktyviai nedalyvavo kartelyje, reikia priminti, kaip teisingai pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 65 punkte, jog į tokią aplinkybę, jei ji iš tikrųjų egzistuoūtų, būtų atsižvelgta tik paskutinėje baudos nustatymo stadijoje, tačiau ji pati savaime neturi jokios įtakos vertinant patį karteliu padaryto pažeidimo sunkumą.

38 Iš to matyti, kad Pirmosios instancijos teismas, skundžiamo sprendimo 242 ir 243 punktuose vertindamas apeliančės padėtį, nepadarė teisės klaidos.

39 Todėl apeliacinio skundo antrojo pagrindo trečia dalis turi būti atmesta.

Ketvirta dalis: neproporcingas baudos padidinimas

— Šalių argumentai

40 SDK tvirtina, jog baudos padidinimas buvo neproporcingas, atsižvelgiant į nedidelę jos turimos rinkos EEE dalį. Be to, nustatytos baudos analizė įrodo, jog jos atžvilgiu skirta bauda yra neproporcinga kitiems kartelio dalyviams paskirtų baudų atžvilgiu.

41 Komisija aiškina, kad apeliantė savo argumentus grindžia jai ir kitiems dalyviams paskirtų baudų bei jos metinės apyvartos EEE palyginimu. Tačiau šie palyginimai yra netinkami, nes pateikti skaičiavimai visiškai remiasi tik klaidinga prielaida, kad apeliančės ekonominė galia turėjo būti vertinama remiantis nagrinėjamos prekės apyvarta šioje rinkoje EEE.

— Teisingumo Teismo vertinimas

42 Reikia pastebėti, kaip tai teisingai padarė generalinis advokatas savo išvados 68 punkte, kad apeliančės argumentai remiasi klaidinga prielaida, pagal kurią „atgrasantį poveikį padidinantis veiksnys“ negali būti pagrįstas atitinkamos įmonės bendra apyvarta.

43 Reikia pridurti, kaip skundžiamo sprendimo 198 punkte teisingai nusprendė Pirmosios instancijos teismas, kad apeliantė būtų turėjusi naudoti, jei Komisija būtų skaičiavusi baudą remdamasi maža SDK apyvarta EEE, nes pagal nagrinėjamą kartelį ši įmonė sutiko nekonkuruoti toje rinkoje, taip leisdama kitiems gamintojams susitarti dėl su tuo susijusių kainų.

44 Todėl reikia atmesti ir šio pagrindo ketvirtą dalį.

45 Todėl turi būti atmestas visas apeliacinio skundo antrasis pagrindas.

Dėl trečiojo pagrindo, susijusio su teisės klaida ir motyvacijos nebuvimu, kalbant apie atsižvelgimą į apeliantei trečiosiose valstybėse skirtas baudas ir įpareigojimus

Šalių argumentai

46 SDK nurodo, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą manydamas, jog Komisija galėjo, pirma, remtis pasauline apyvarta baudai bei „atgrasantį poveikį padidinančiam veiksmui“ apskaičiuoti ir, antra, neatsižvelgti į tai, kad apeliantė jau buvo persekiojama Jungtinėse Amerikos Valstijose, Kanadoje bei Japonijoje ir kad šios valstybės jai jau buvo paskyrusios baudas.

- 47 Apeliančės manymu, jeigu atgrasymo tikslais ir turėjo būti atsižvelgta į pasaulinę apyvartą, tai reikėjo atsižvelgti ir į baudas, kurias reikėjo sumokėti kitose valstybėse, ir paskirti tokią papildomą Bendrijos baudą, kad būtų pasiektas adekvatus atgrasantis poveikis. Iš tikrųjų atgrasantis poveikis priklauso nuo bendro už neteisėtą elgesį paskirtos sankcijos dydžio, kuris apima ne tik EEE, bet ir kitur paskirtas baudas.
- 48 Todėl SDK mano, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą, patvirtindamas antrą kartą už tuos pačius veiksmus apskaičiuotą baudą, kuri yra neproporcinga siekiant pagrįsto atgrasančio poveikio.
- 49 Komisija pastebi, kad Pirmosios instancijos teismas nepažeidė *non bis in idem* principo. Ji pažymi, jog trečiųjų valstybių valdžios institucijų nustatytos baudos buvo paskirtos už jų konkurencijos teisės pažeidimus ir nesusikerta su Komisijos kompetencija įmonėms skirti baudas už konkurencijos apribojimą bendrojoje rinkoje. Iš tikrųjų Komisija ir Pirmosios instancijos teismas pareiškia nuomonę tik apie šiuos apribojimus, o su trečiosiomis valstybėmis susijusi veikla nepatenka į Bendrijos teisės taikymo sritį.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 50 Visų pirma reikia priminti, kad *non bis in idem* principas, įtvirtintas ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos Protokolo Nr. 7 4 straipsnyje, yra Bendrijos teisės pagrindinis principas ir jo laikymąsi užtikrina teismas (žr., be kita ko, 1966 m. gegužės 5 d. Sprendimo *Gutmann prieš EAEB Komisiją*, 18/65 ir 35/65, Rink. p. 149, 172, ir 2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, Rink. p. I-8375, 59 punktą).

- 51 Norint išnagrinėti pagrindo dėl minėto principo pažeidimo pagrįstumą, reikia taip pat nurodyti, kad, kaip teisingai nusprendė Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 140 punkte, Teisingumo Teismas dar nėra sprendęs klausimo, ar Komisija privalo įskaičiuoti trečiųjų valstybių valdžios institucijų paskirtą baudą, jei šios institucijos ir minėtų valdžios institucijų nustatyti faktai, dėl kurių įmonė kaltinama, yra identiški, tačiau Teisingumo Teismas Komisijos ir trečiosios valstybės inkriminuojamų faktų tapatumą pripažino išankstine tokio nagrinėjimo sąlyga.
- 52 Dėl *non bis in idem* principo taikymo srities tais atvejais, kai dalyvauja ir trečiųjų valstybių valdžios institucijos, remdamosi savo teise skirti sankcijas minėtos valstybės teritorijoje taikomos konkurencijos teisės srityje, reikia priminti, kad ginčijamas kartelis veikia tarptautiniu lygiu, pasižyminčiu būtent tuo, kad atitinkamose trečiojoje valstybėse taikomos jų teisinės sistemos.
- 53 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad šių valstybių valdžios institucijų, atsakingų už laisvos konkurencijos apsaugą, įgaliojimų įgyvendinimas remiantis savo teritorine kompetencija vykdomas pagal šių valstybių reikalavimus. Iš tikrųjų aplinkybės, kuriomis grindžiamos kitų valstybių teisinės sistemos konkurencijos srityje, ne tik turi specialius tikslus, bet taip pat dėl jų priimamos kiekvienai valstybei individualios materialinės teisės normos ir jos numato labai skirtingas teises pasekmes administracinėje, baudžiamojoje ar civilinėje srityse, kai minėtų valstybių valdžios institucijos nustato konkurencijos srityje taikomų taisyklių pažeidimą.
- 54 Tačiau visiškai skirtinga yra teisinė situacija, kai įmonei konkurencijos srityje yra taikoma tik Bendrijos teisė ir vienos arba keleto valstybių narių teisė, t. y. kai kartelis patenka tik į Europos bendrijos teisinės sistemos teritorinę taikymo sritį.

- 55 Iš to matyti, kad Komisija, skirdama sankciją už neteisėtą įmonės veiklą, net ir susijusią su tarptautiniu karteliu, siekia apsaugoti laisvą konkurenciją vidaus rinkoje, o tai pagal EB 3 straipsnio 1 dalies g punktą yra vienas iš pagrindinių Bendrijos tikslų. Iš tikrųjų dėl Bendrijos lygiu teisiškai saugomų vertybių ypatybių Komisijos, remiantis jos įgaliojimais šioje srityje, pateikti vertinimai gali labai skirtis nuo trečiosios valstybės valdžios institucijų pateiktų vertinimų.
- 56 Todėl Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 134 punkte teisingai nusprendė, kad *non bis in idem* principas netaikomas tokiose situacijose, kai taikomos trečiųjų valstybių teisinės sistemos ir šių valstybių konkurenciją prižiūrinčios valdžios institucijos veikia remdamosi savo kompetencija.
- 57 Be to, Pirmosios instancijos teismas taip pat teisingai nusprendė, kad nėra jokio kito teisės principo, kuris priverstų Komisiją atsižvelgti į trečiojoje valstybėje apeliantei pradėtus baudžiamuosius persekiojimus ir paskirtas sankcijas.
- 58 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kaip teisingai skundžiamo sprendimo 136 punkte pastebėjo Pirmosios instancijos teismas, kad nėra tarptautinės viešosios teisės principo, kuris draustų skirtingų valstybių viešosios valdžios institucijoms, įskaitant ir teismus, persekioti ir nubausti fizinį ar juridinį asmenį už tuos pačius veiksmus, dėl kurių minėto asmens atžvilgiu kitoje valstybėje jau priimtas sprendimas. Be to, nėra jokio viešosios tarptautinės teisės dokumento, kuris Komisijai pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį nustatant baudas, ją įpareigotų atsižvelgti į jau trečiųjų valstybių valdžios institucijų, remiantis savo kompetencija, konkurencijos teisėje paskirtas baudas.

- 59 Reikia pridurti, kad 1991 m. rugsėjo 23 d. ir 1998 m. birželio 4 d. tarp Bendrijos ir JAV sudaryti susitarimai, nustatantys abipusiškai naudingo pripažinimo principų taikymą vykdant jų konkurencijos įstatymus (OL L 95, 1995, p. 47 ir OL L 173, 1998, p. 28), apsiriboja procedūros praktiniais klausimais, pavyzdžiui, pasikeitimas informacija ir konkurencijos institucijų bendradarbiavimas, ir visiškai nenagrinėja įskaičiavimo ar atsižvelgimo į vienos iš šių susitarimų šalių paskirtas sankcijas klausimo.
- 60 Galiausiai dėl apeliančios subsidiariai nurodytų Pirmosios instancijos teismo proporcingumo ir teisingumo principų pažeidimo reikia pastebėti, kad bet koks atsižvelgimas į trečiųjų valstybių valdžios institucijų paskirtas baudas patenka į Komisijos diskreciją baudų už Bendrijos konkurencijos teisės pažeidimus nustatymo srityje. Todėl nors ir negali būti atmesta galimybė, kad Komisija atsižvelgs į anksčiau trečiųjų valstybių valdžios institucijų paskirtas baudas, taip daryti ji neprivalo.
- 61 Iš tikrųjų atgrasymo tikslas, kurio gali siekti Komisija, nustatydamas baudos dydį, yra skirtas užtikrinti, kad įmonės, veikdamos vidaus rinkoje, laikytųsi EB sutartyje įtvirtintų konkurencijos taisyklių (žr. šiuo klausimu 1970 m. liepos 15 d. Sprendimo *ACF Chemiefarma prieš Komisiją*, 41/69, Rink. p. 661, 173–176 punktus). Todėl vertindama už minėtų taisyklių pažeidimą skirtinos baudos atgrasantį poveikį Komisija neprivalo atsižvelgti į galimas įmonei paskirtas sankcijas už trečiųjų valstybių konkurencijos taisyklių pažeidimą.
- 62 Todėl Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 144–148 punktuose nusprenddamas, kad paskirtos baudos dydžio nustatymas atitiko teisės aktus, nepadarė jokios teisės klaidos.

- 63 Atsižvelgiant į visus pirmiau nurodytus argumentus, apeliacinio skundo trečiasis pagrindas turi būti atmestas.

Dėl ketvirtojo pagrindo, susijusio su pagrindinių apeliančės teisių į teisingą procesą pažeidimu

Šalių argumentai

- 64 SDK mano, kad Pirmosios instancijos teismas neteisingai ir be motyvacijos ir paaiškinimų atmetė jos argumentus dėl to, kad Komisija turėjo išklausti apeliančę dėl „atgrasantį poveikį padidinančio veiksnio“ nustatymo.
- 65 Komisija pabrėžia, kad Pirmosios instancijos teismas nepažeidė apeliančės teisės į gynybą ir pakankamai motyvavo savo vertinimą dėl „atgrasantį poveikį padidinančio veiksnio“ taikymo.
- 66 Ji mano, kad baudos padidinimas siekiant užtikrinti tinkamą atgrasantį poveikį nėra naujos politikos rezultatas. Iš tikrųjų galima sutikti su tuo, kad veiksmingas Bendrijos konkurencijos taisyklių taikymas reikalauja, jog Komisija bet kuriuo momentu baudų lygį galėtų nustatyti atsižvelgdama į šios politikos poreikius nepažeisdama Reglamente Nr. 17 nustatytų ribų.

- 67 Komisija pritaria Pirmosios instancijos teismo nuomonei, jog apeliantė galėjo pateikti visą naudingą informaciją apie įmonės dydį ir finansinius išteklius, į kurią reikia atsižvelgti vertinant baudos atgrasantį poveikį. Apeliantė turėjo pakankamai informacijos, kad žinotų, jog pagal gaires pagrindinė bauda gali būti padidinta.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 68 Reikia priminti, kad teisės į gynybą paisymas bet kokios procedūros, kuri gali pasibaigti sankcijų paskyrimu, būtent – vienkartinėmis arba periodinėmis bandomis, atveju yra pagrindinis Bendrijos teisės principas, kurio turi būti laikomasi net ir administracinės procedūros metu (žr. 1979 m. vasario 13 d. Sprendimo *Hoffmann-La Roche prieš Komisiją*, 85/76, Rink. p. 461, 9 punktą).
- 69 Šiuo klausimu reikia pridurti, kad pareiga išklausti įmonės, kurių atžvilgiu pradėta procedūra taikant EB 81 straipsnį, yra įvykdyta, kai pranešime apie kaltinimus Komisija paskelbia nagrinėjanti, ar reikia paskirti baudas atitinkamoms įmonėms, ir kai ji nurodo pagrindines faktines bei teisinės aplinkybes, dėl kurių gali būti paskirta bauda, kaip antai spėjamo pažeidimo sunkumas ir trukmė (žr., be kita ko, 1983 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Michelin prieš Komisiją*, 322/81, Rink. p. 3461, 19 ir 20 punktus).
- 70 Kaip konstatavo Pirmosios instancijos teismas, pranešime apie kaltinimus Komisija apibrėžė faktines ir teisinės aplinkybes, kuriomis ji ketino remtis bandoms nustatyti. Taip Komisija laikėsi atitinkamų įmonių teisės būti išklausytoms ne tik dėl baudų skyrimo, bet ir dėl kiekvienos iš aplinkybių, į kurias ji ketino atsižvelgti nustatydamą baudas.

- 71 Reikia pažymėti, kad skundžiamo sprendimo 240 punkte Pirmosios instancijos teismas, atmetęs ieškinio pagrindą dėl teisės į gynybą, nusprendė, jog administracinėje procedūroje niekas netrukde apeliantei pateikti argumentus dėl savo dydžio bei finansinių išteklių ir pasisakyti dėl sankcijos, kurią Komisija galėjo jai skirti, atgrasančio poveikio.
- 72 Taip pat reikia pastebėti, jog tai, kad Komisija galėjo atsižvelgti į atgrasymo veiksnį nustatydamas baudą, negali būti laikoma aplinkybe, galinčia pateisinti specialių priemonių ėmimąsi Komisijos vykdytos administracinės procedūros metu.
- 73 Tačiau, kaip matyti iš Pirmosios instancijos teismo patvirtintų faktų, apeliante žinojo apie tai, kad pranešime apie kaltinimus bei remdamasi gairėmis Komisija nurodė, jog ketino nustatyti pakankamai dideles baudas, kad būtų pasiektas pakankamas atgrasantis poveikis.
- 74 Iš to, kas išdėstyta, matyti, jog Pirmosios instancijos teismas nepažeidė apeliante teisės į gynybą, atmesdamas su tuo susijusį pagrindą.
- 75 Todėl reikia atmesti ir ketvirtąjį SDK nurodytą pagrindą.
- 76 Iš pirmiau pateiktų samprotavimų aišku, kad turi būti atmestas visas SDK apeliacinis skundas.

Dėl išlaidų

- 77 Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalį, taikomą apeliaciniame procese pagal to paties reglamento 118 straipsnį, pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to prašė. Kadangi Komisija prašė priteisti bylinėjimosi išlaidas iš apeliančios ir pastaroji pralaimėjo bylą, ji turi jas padengti.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

- 1. Atmesti apeliacinį skundą.**
- 2. Priteisti iš *Showa Denko KK* bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.